

Kyykkäpelin tulo Karjalasta Suomeen

(lyhyt historia)

Kyykkä oli suosittu kyllien välinen kisa Vienassa, Aunuksessa ja Laatokan Karjalan ortodoksissa pitäjissä, etupäässä Suojärvellä ja Salmisissa.

Muualla Suomessa ei peliä tunnettu ennen vuotta 1894. Silloin valokuvaaja I.K.Inha kiersi Vienassa ja Aunuksessa, valokuvasi kyykkäpelin eri vaiheet ja kirjoitti ne kirjaansa Kalevalan laulumailta. Hyvä kun kirjasi tiedot jälkipolville, sillä peli oli jo häviämässä. Inhalle sanottiin: ”Ei kirkonkyllissä enää kisata kyykkie”. Peli oli uuden kulttuurin alta siirtynyt syrjäkyliin. Näin alkoi yli kaksikymmentä vuotta kestänyt hiljaisuus.

Karjalan syrjäkyllistä kyykkäkisa siirtyi Suomeen, kirkonkyliin. Sen toivat v. 1920 Tarton rauhan pakolaiset. Ikävissään he alkoivat pelata kyykkää, ja varsinkin Lieksasta kehittyi vahva kyykkäkeskus. Pelaajana olivat etupäässä ”Repolan ruottorit”, kuten suomenmiehisiä repolalaisia kansankiehellä ennen kutsuttiin.

Heidän aloitteestaan kyykkäkisat otettiin karjalaisten kesäjuhlien ohjelmaan, tosin enemmän näyttöpeliksi kuin kilpailutoiminnaksi. Kiertopalkintokin hankittiin, jonka aina lieksalaiset voittivat 1930-luvulle saakka. Silloin tapahtui vahdinvaihto, kun vuokkiniemeläiset voittivat kiertopalkinnon. Joukkueessa pelasivat seuraavat: Vasili Keynäs, Pauli Laine, Ville Mattinen sekä Jussi Mattinen. Vuokkiniemelaisten voittoon päätyivät myös kesäjuhlien kyykkäkisat, kunnes juhlien järjestäjä Karjalakerhojen Keskusliitto itsenäistyi ja vaihtoi kyykän yleisurheiluun. Vuoroon tulivat sitten Inkeri-Karjala maaottelut.

Tämän jälkeen seurasi valtakunnallisissa kyykkä-

Kuvaklassikko kyykkäpelin alkuvuosilta: Kosti kirjuriina, Boris pöytänä.

toiminnassa parinkymmenen vuoden tauko. KKK:n nuoret kävivät ensin urheilutuotteluja inkeriläisten kanssa ja sitten tulivat vuoroon sotimiset. Sotien jälkeen karjalakerhot ja niiden keskusjärjestö lakkautettiin. Johtopaikoilla olleet vienalaisnuoret vetäytyivät hiljaiseloon.

Kyykän uusi tuleminen alkoi vasta vuonna 1950. Silloin saatiin mukaan kerhotyössä ennen sotia olleita aunukselaisnuoria. Perustettiin ns. jäsenoimikunta Karjalan sivistysseuraa nuorentamaan. Naistoimikunta löysi heti monia toimintamuotoja, mutta miesten saaminen oli hankalaa. Silloin Boris Karppelella sytytti: Aloitetaan kyykkätoiminta Seurasaressa. Niin myös tehtiin. Feodor Porokosken hal-

kopinosta sahattiin kyykät ja kulkukauppaiaas Santala vuoli sauvat. Boriksesta tehtiin pomo ja Kosti Pamilosta sääntönikkari.

Ensimmäiset mestaruuskilpailut pidettiin Seurasaressa. Ne voitti Boriksen aunukselaisjoukkue, Alekski Lahelman vienalaiset tulivat toiseksi ja Yrjö Tenholan laotokankarjalaiset kolmanneksi.

Niin alkoivat kyykkäpelit Seurasaressa. Jo muutama vuoden kuluttua kentällä oli toistakymmentä joukkuetta, kun suojärveläiset, salmilaiset, suistamolaiset ja impilahtelaiset saapuivat pelaamaan.

Varsinainen valtakunnallinen kiinnostus alkoi, kun julkikkiset Niilo Tarvajärven ja Teija Sopasen johdolla tulivat kyykkäilemään. Seura-lehti teki pelistä monisivuisen kuvareportaasin. Kuvat möivät paljon paremmin kuin sanat. Iso lehtijuttu he-

rätti Karjalan Kannaksen evakot. Sanottiin, että ”tuohan on meidän linnapeliä” tai ”tuo on meidän poppia!”

Monet Karjalan Liiton alaiset pitäjäseurat kiinnostuivat kyykästä ja kyykkätoiminnasta, ja paine valtakunnallisen toiminnan aloittamisesta kasvoi.

Sitten Karjalan Liitto pyysi sivistysseuraa yhteistyöhön. Pyyntöön suostuttiin ja perustettiin Karjalainen Kyykkävaltuuskunta.

Siihen valittiin Simo Härkönen ja Reino Joenpolvi Karjalan Liitosta ja Boris Karppele ja Kosti Pamilo Karjalan Sivistysseurasta. Työnjakokin oli selvä. KSS hoitaa opetus- ja kilpailutoiminnan. KL osallistuu sääntöjen painattamiseen ja kyykkämitalien hankintaan. Lisäksi liitto antaa nimensä ja piirinsä Kyykkävaltuuskunnan käyttöön. Ainoana vaatimuksena oli se, että Suomen mes-

taruskilpailut pitää aina järjestää KL:n kesäjuhlien yhteydessä. Silloinkin järjestelyistä vastasi KSS, sillä liiton koko väki on sidottu muihin juhlavalmisteluihin ja ohjelman tekoon.

Näin alkoi Boriksen ja Kostin pitkä työurakka. KL:n kesäjuhlien ja muiden valtakunnallisten suurkilpailujen tuomarikysymykset hoidettiin niin, että aina viikko ennen kilpailu ja järjestettiin tuomarikurssit. Kaikkiaan pidettiin 37 kurssit ja niillä koulutettiin 560 tuomaria. Ensimmäiset kurssit olivat v. 1964 Helsingissä ja viimeiset v.1990 Ruotsin Boråsissa.

Kursseista oli myös apua. Esimerkiksi Salon piirin kursseille v. 1978 tuli mukaan peräti 38 isäntämiestä. Kukaan heistä ei pelannut kyykkä, vain kolme oli nähnyt peliä pelattavan KL:n kesäjuhlien yhteydessä. Silti he hoitivat SM-kilpailut hyvin.

Lopullisesti kyykkä varmistui valtakunnalliseksi toimintamuodoksi vasta silloin, kun KL:n piireihin saatiin kyykän vetäjät. Siinä auttoi Kordelinin säätiön apuraha piirien kyykkätoiminnan kehittämiseksi." Piirit valitsivat vetäjänsä ja lähettivät yhteiseen neuvonpitoon Helsinkiin. Neuvotteluissa käytiin vilkasta keskustelua ja hyviä päätöksiä tehtiin. Päätöksien toteuttamista auttoivat uudet lahjoitukset. Ne olivat: SYP lahjoitti piirien mestaruusmitalit ja tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen hopeamaljansa.

Urkin hopeamalja luovutettiin piirien mestarijoukkueiden väliseksi kiertopalkinnoksi. Näin saatiin uudet valtakunnalliset, ns. UKK:n kisat kilpailukalenteriin.

Presidentin kisoihin pääsy lisäsi kyykkäintoa piireissä. Kyykkätaso nousi ja kilpailut kiristyivät. Jotkut sanoivat: - Kyllä me täällä pärjäämme, kun selvisimme oman piirin mestariksi; siellä sai kovan vastuksen.

Näin saatiin kyykkäpiirit

KSS:n kyykkäkerhon vetäjiä vuodesta 1951: aikajärjestyksessä oikealta Boris Karpela. Kosti Pamilo, Paavo Rahikainen.

mukaan valtakunnalliseen toimintaan. UKK:n kilpailuihin osallistuivat kaikki piirit Pohjois-Suomea lukuun ottamatta. Suomen mestaruuskilpailuihin tuli suorastaan ruuhkaa. Nurmeksessa v. 1978 oli mukana peräti 54 joukkuetta. Silloin piti jyvät erottaa akanoista. Niinpä perustettiin kolme eri sarjaa. A-sarjaan tuli mukaan 16 joukkuetta, samoin B-sarjaan. C-sarja jäi vapaaksi uusille. He voittivat C-sarjan, nousivat

B:hen, voittivat sen ja siirtyivät A-sarjaan ja sieltä Suomen mestareiksi.

Voimakas mainonta toi Seurasaaressa yksinäisiä, kyykkästä kiinnostuneita karjalaisia. Heillä ei ollut mahdollisuuksia saada kokoon pitäjäjoukkuetta, mutta pelintoa riitti.

Saatiin myös lahjoituksia, jotka eivät soveltuneet

joukkuepalkinnoiksi, kuten esim. Ville Mattisen lahjoittamat pussihousut ja kulta-seppä Kontulan lahjoittama seinäkello.

Silloin piti keksiä henkilökohtainen peli ja saada palkinnot oikeille omistajilleen. Peli keksittiin ja se onnistui paremmin kuin hyvin. Yksinäisetkin pääsivät mukaan, innostus kasvoi ja kyykkä valtasi lisää alaa. Se toimii yhä ja auttaa nyt Suomen kyykkäliittoa: kun hy-

Kyykkävaltuuskunta perustettiin v. 1964. Vas. Reino Joenpolvi, Boris Karpela. Kosti Pamilo ja Simo Härkönen.

Boris Karppelan muistokilpailut

Perinteeksi muodostuneet kisat järjestettiin Helsingissä 6. p:nä toukokuuta. Tulokset:

Juniorit 8v:

1) Peura Jere, Kuusaan Latu, -28. **Juniorit 10v:** 1) Kautto Aki 2) Peura Pyry. **Juniorit 12v:** 1) Kautto Ida, Kuusaan Latu. **Juniorit 15v:**

1)Hämäläinen Oskari
2)Hämäläinen Santeri

NM-sarja:

1)Talvirinne Katja, Imatran Kyykkä 23, 2) Juntunen Riitta, Juuan Karj.seura 22, 3) Kautto Anu, Kuusaan Latu 18, 4) Zimaldina Marita KSS 16, 5) Sillanpää Tuija, Kuusaan Latu 11.

NB-sarja:

1) Marjomaa Hilka -2, 2) Nikkola Hilka -14, 3) Peura Sirpa -18.

NV-sarja:

1) Oksman Raili 12/+2,5 =14,5 2) Juvonen Laina -15, 3) Peiponen Vieno -60.

MV-sarja:

1) Karhunen Juho, Salmin Kyykkä 20/7 =27, 2) Montonen Rainer, Porvoon seudun. koivistolaiset 22+3,5 = 25,5, 3) Paajaste Kalle, KSS

4) Telkkinen Erno Turun Uusi Karj seura 16/+8 =24, 5) Suoknuutti Seppo Kuusaan Latu 19/+5 =24, 6) Kitula Antero Porv Seudun Koivist 20/+2,5 = 22,5, 7) Karvonen Pentti (sma kuin ed. 14/+7,5 =21,5, 8) Raudasojat Pentti Tammer Kyykkä 16/+5,5 = 21,5, 9) Kopponen Aarne Turun uusi Karj seura 13/+5 = 18, 10) Manninen Erkki Imatran Kyykkä 12/+5,5 = 17,5, 11) Toivokainen Oskari KSS 9/+8 = 17, 12) Ahola Markku Kuusaan Latu 11/+6 = 17, 13) Juutilainen Jorma Tammer Kyykkä 9/+6,5 = 15,5, 14) Petjakko Herman Salmin Kyykkä 8/+7 = 15, 15) Peiponen Keijo Joensuun Karj seura 12/+3 = 15, 16) Marjomaa Jaakko Liedon Karj Seura 8/+5,5 = 13,5, 17) Järvinen Leo Kuusaan Latu 8/+3,5 = 11,5, 18) Hirssu Sakari KSS 10/+1,5 = 11,5, 19) Taskinen Mauri

KSS 2/+3 = 5, 20) Roslund Paavo Tammer Kyykkä -3/+5,5 =-2,5, 21) Rahikainen Paavo KSS -14/+9 =-5.

MB-sarja:

1)Kuikka Kimmo KSS 20, 2) Räsänen Mika Hels Suoj. seura 19, 3) Saarinen Markku Liedon Karj seura 17, 4) Hämäläinen Tero KSS 13, 5) Nevalainen Pekka KSS 11, 6) Peippo Eero Liedon Karj seura 11, 7) Kononen Raimo Hel Suoj seura 9, 8) Hyvönen Markku Liedon Karj seura 8, 9) Matikainen Janne Imatran Kyykkä 5, 10) Iivarinen Seppo Porvoon Seud Koivist. 4.

MA-sarja:

1) Haliseva Tapio Liedon Karj seura 21, 2) Haliseva Esa sama kuin ed. 20, 3) Siikanen Heikki Turun Uusi Karj seura 19, 4) Peiponen Pentti Kuopion Kyykkäs 19, 5) Väkiparta Erik Turun Uusi Karj. seura 16, 6) Säppi Raimo Hels Suoj. seura 14, 7) Räsänen Seppo Kuopion Kyykkäseura 13, 8) Kuusio Mikko Imatran Kyykkä 13, 9) Pentikäinen Jari Liedon Karj. seura 9, 10) Peiponen Rauli Joensuun Karj. seura 9, 11) Laitinen Kari Kuusaan Latu 7.

MM-sarja:

1) Juvonen Jyrki, Imatran Kyykkä, 28, 2) Tanninen Jukka sama kuin ed. 23, 3) Kautto Ari, Kuusaan Latu 23, 4) Tuutti Antero sama kuin ed, 23 5) Tähtinen Pekka, Tammer-Kyykkä 23, 6) Mikkonen Kari sama kuin ed. 22, 7) Nissinen Erkki, Kuopion Kyykkäseura 21, 8) Oksman Väinö Hels. suojärvel. seura 20, 9) Orava Hannu, Liedon Karj. seura 20, 10) Kononen Valeri, Hels. suojär. seura 19.

Joukkueet: (yht. 10)

1) Hels. suoj.seura/Kononen, Oksman, Räsänen, Säppi, 2) Kuusaan Latu/Kautto, Suoknuutti, Tuutti, Laitinen, 3) Liedon Karj.seura/Orava, Saarinen, Haliseva, T, Haliseva E, 4) Tammer-Kyykkä/Tähtinen, Mikkonen, Raudasojat, Juutilainen, 5) Imatran Kyykkä/Juvonen, Tanni-

Boris Karppelan muistokisat 2006: neljä parasta joukkuetta.

nen, Kuusio, Manninen, 6) KSS/Paajaste, Hirssu, Nevalainen, Kuikka. - Muut joukkueet: Kuopion Kyykkäseura, Porvoon seud. koivist., Liedon Karj.seura II, Turun Uusi Karj. seura. -

Naisten paripelit:

1) Kuusaan Latu / Kautto Anu, Sillanpää Tuija, 2) Imatran Kyykkä/ Talvirinne Katja, Juvonen Laina, 3) KSS/ Zimaldina Marita, Mikkola Hilka.

JATKOA ed. sivulta

vin menestyneet mestaruusjoukkueet, kuten esim. Hamina ja Janakkala ovat lopettaneet, niin loput seuran pelaajista voivat siirtyä naapuriseuroihin, kuten on tapahtunut Hämeenlinnassa ja Lahdessa.

Kun Reino Joenpolvi ja Simo Härkönen lähenivät eläkeikää, niin Kyykkävaltuuskuntaa nuorennettiin v. 1971 maakunnan edustajilla. Muutaman vuoden kuluttua 1981 eläkeikään tulivat myös Boris Karppela ja Kosti Pamilo.

Silloin KSS siirsi koko kyykkävastuun Karjalan Liitolle, ja ehdotti valtuuskuntaan valittaviksi seuraavat maakuntien edustajat: Pauli Jousimo (Turku), Pentti Sinervo (Lahti) Sulo Juvonen (Imatra), Aleksi Karhu (Nurmes), Aarne Rajamäki (Janakkala), Johannes Kettu (Kuusankoski), Paavo Rahikainen (Helsinki, KSS), Paavo Suoninen (KL). Ehdotus hyväksyttiin ja Pauli Jousimo valittiin valtuuskunnan johtoon.

Pian KL huomasi liikun-

talain tuomat taloudelliset edut, ja halusi niistä osalliseksi. Pentti Ehoniemi valittiin neuvottelijaksi. Pentti tunsii "poliittiset kiennurat" ja pääsi hyvään tulokseen ehdolla: "Karjalainen Kyykkävaltuuskunta on rekisteröitävä itseenäiseksi yhdistykseksi".

Niin myös tehtiin, mutta nimellä - Karjalainen Kyykkäliitto.

Uusi nimi ei Kuopion kyykkäjohtoa miellyttänyt. Kuopiolaisten mielestä nimestäisi suomalaisten muutaantulon. Muutaman vuoden purnauksen jälkeen nimi vaihdettiin - ja uudeksi nimeksi otettiin Suomen Kyykkäliitto.

Auttoiko nimen vaihto? Siitä ei ole tietoa, mutta se kyllä tiedetään, että kun Nurmeksen SM-kilpailuihin 1970 osallistui 79 joukkuetta, niin Lahden vastaaviin kilpailuihin vain 20 joukkuetta. Samanlainen apuharvennus on käynyt UKK:n kisoissakin. Niihin osallistui aina yli kymmenen piiriä, nyt vain muutama. - Suomen Kyykkäliiton perustamiseen päättyi karjalaisten määräysvalta kyykkätoiminnassa. - KOSTI PAMILO (20.3.2005)